

ESKİ DEFTERDEKİLER

AKŞAM YAZILARI 2

SERMET MUHTAR ALUS

Hazırlayan
Yakup Öztürk

✕ @ f / otukennesriyat

YAYIN NU: 2288
KÜLTÜR SERİSİ: 1200

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-670-0

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Düzeltili: Emine Hızır Yıldırım

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Kapak Baskısı: Çınar Matbaacılık

Baskı: Ötüken Neşriyat AŞ

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50
Sertifika Nu: 49269

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

SERMET MUHTAR ALUS (1887-1952): Sermet Muhtar Alus, 28 Mayıs 1887'de İstanbul'da Firuzağa Mahallesi'nde doğdu. Çocukluk yıllarını Şehzadebaşı'nda, sonradan yıkılıp yerine Letafet Apartmanı yapılan dede konağında geçirdi. Göbek adı Osman'dır. Sermed, ebced hesabıyla Kamerî takvimden doğum yılı olan 1304'ü gösterir. Pangaltı Harbiye Mektebi'nin Erkân-ı Harb sınıflarına 25 yıla yakın topçuluk ve askerî tarih dersleri veren, Askerî Müze'yi kuran Ahmed Muhtar Paşa'nın oğludur. Annesi Fatma Kevser Hanım, *Hanımlara Mahsus Gazete*'de F. K. imzasıyla makaleler yayımlamıştır. Erkân-ı Harb Feriki Âbid Paşa'nın kızıdır. Anne tarafından dedesi 1270'te Silistre'yi müdafaa eden, sonra müşirlikle Umum Rumeli Kumandanı olan Mehmed Rifat Paşa'nın torunudur. Kevser Hanım, oğlu Sermet Muhtar'dan iki yıl sonra vefat etmiştir. Sermet Muhtar Alus, hem babası hem dedesi cihetinden çocukluğunu Osmanlı saray terbiyesi ve bürokrasisine tanıklıklar ile geçirmiştir.

İlk ve orta tahsilini hususi öğretmenlerden aldığı derslerle tamamladı. Annesinin amcası, Kur'an-ı Kerim, tecvid ve ilmiyal hocası Çarşambalı Hasan Tahsin Efendi; hafız, hacı, huzur hocalarından ve kürsü şeyhlerindendi. Hikemiyatta, fıkıhta Arapça ve Mesnevi şerhinde üstat kabul edilirdi. Alus, Fransızca ve Almancayı erken yaşlarda öğrendi. Üsküdarlı Ali Rıza Bey'den resim dersleri aldı. Matbuata, kaleminden önce resim ve çizimleri ile girdi. Tefrika edilen pek çok romanını kendisi resimledi. İlk eğitimini mahallelerinde, evlerinin karşısında bulunan Firuzağa Camii'nin imamı Hacı Hafız Mustafa Efendi'den aldı. Ailenin Anadolu yakasına taşındığı yıllarda, civar komşularından Vezneciler'deki Şemsü'l-Maarif'in kurucusu ve müdürü Selanikli Abdi Kâmil Bey'in Göztepe'deki Mekteb-i Latif'ine devam etti.

Çocukluk yıllarında Ahmed İhsan'ın Jules Verne çevirilerini iştahla okudu. Bu kitapların resimsiz olarak çıkarılmasını çocuk yaşta sorguladı. Bunlar her evde okunduğu gibi Alus'un anneannesinin de elinden düşmüyordu. Kendisi de henüz elifbeye başlamadan bu kitapların resimlerine bakarak okumaya merak saldı. Okuduğu ilk kitap Ahmed İhsan'ın tercüme ettiği *İki Sene Mektep Tatili* kitabıydı.

Çocukluğu babasının devlet ricaline mensup olmasından dolayı askerî erkân arasında geçti. Onun eğitim hayatının ve karakterinin şekillenmesinde aile dostlarının da payı büyüktü. Dedesinin ve babasının yabancı dostlarından kendisine de hediyeler geldi. Belçikalı, askerî muharrir, Türkçe de dâhil 12 dil bilen General Neyt, her yıl Brüksel'den Sermet Muhtar'a kitaplar gönderdi. Bu kitaplardan, Kongo ülkesine, Orta Afrika'daki Ruwenzori dağlarına ve Okyanusya adalarına dair olan birkaçını yıllarca kütüphanesinde tuttu.

1905 yılı Eylül ayında, Mekteb-i Sultani'nin son sınıfına imtihanla girdi. 1906'da diploma aldı. Galatasaray'dan sonra Mekteb-i Hukuk'a devam etti. Burada öğrenciyken haftalık mecmualarda Necdet müstearıyla küçük hikâyeler yayımladı. 1908'den sonra Galatasaray'dan arkadaşı Osman Kemal ve Mekteb-i Hukuk'tan arkadaşı Said Hikmet'in çıkardığı *el-Üfürük* adlı mizah gazetesine karikatürleriyle destek oldu. *Davul* gazetesinde de bazı yazıları ve karikatürleri yayımlandı. Erken yaşlarda öğrendiği Fransızca sayesinde Paris'te çıkan *Illustration* mecmuasının fasiküllerini derledi, bunun tesiriyle telif ve tercüme eserler kaleme aldı. *Helâl Mal* adlı adaptesi Muhsin Ertuğrul'un *Temaşa* gazetesinde tefrika edildi. Kitap olarak da basıldı. Yusuf Ziya Ortaç ve Faruk Nafiz Çamlıbel'le çeşitli oyunların adaptesinde bulundu. Bu oyunların bazıları Muhsin Ertuğrul tarafından sahnelendi.

Rumeli Orduları Müşiri Hakkı Paşa'nın torunu, Dr. Rüştü Bey'in kızı ve şair Necdet Rüştü Efe'nin kız kardeşi Semiha Hanım ile evlendi. Bu evlilikten Alus'un tek çocuğu Elhan doğdu. Elhan Türsan, 1939 yılında evlenene kadar babasıyla yaşadı. 1996 yılının Aralık ayında vefat etti. Sermet Muhtar Alus'un, kızına "Elhân-ı Şita" şiirinden ilhamla isim koyduğu bir hakikatse de onun edebiyat meclislerinde uzun soluklu kaldığı hakkında kesin bir kanaate varmak mümkün değildir. Buna mukabil edebiyatçılarla olan dostluklarından birtakım hatıraları da naklettiği görülür. Göztepe yıllarında Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Selami İzzet, Vâlâ Nureddin, Mecdi Sadreddin'i tanıdı. Sermet Muhtar'ın gündelik edebiyata ve edebiyat topluluklarına olan ilgisi birkaç yazısında anlattığı edebiyat hatıraları dışında görülmez. Yazılarında ve romanlarında devrin edebiyatını yakından takip ettiği görülür; ancak edebiyatçılardan dostluk kurduğu kişiler ya da katıldığı meclisler oldukça azdır. Bu sebeple "Meşrutiyet'ten Evvel Edebî Sohbetler ve Tahsin Nahid'in Evinde İçtimalar" yazısı Alus'un biyografisini inşa etme sırasında dikkate değer malzeme sunar.

Hayatının uzunca bir devrini varlık içerisinde geçiren Sermet Muhtar Alus'un yazılarından maişet kaygısı yaşayıp yaşamadığı anlaşılmaz. Ancak, 1920'lerin sonundan itibaren eski ihtişamını kaybeden ailenin geçim sıkıntısı yaşadığı, Alus'un da bunun üstesinden gelmek için çokça telif yazı kaleme aldığı görülür. 1920 yılında basılan *Musée Militaire Ottoman Guide*'ın kapağında Alus için "Umur-ı Fenniye ve Tarihiye Kâtibi" ifadesi yer alır. Müzede Fransızca ve Türkçe rehberler hazırlamış babası Ahmet Muhtar Paşa'nın 1926'da vefatından sonra bu görevinden ayrılmıştır. Daha sonra bir memuriyette ya da başka bir işte düzenli olarak çalışmamıştır.

Sermet Muhtar Alus'un asıl yazı faaliyetleri 1931 yılından sonradır. Bu tarihten vefat ettiği yıl olan 1952'ye kadar pek çok yazısı *Akşam* gazetesinde

çıktı. Yaşadığı yıllar, Türk edebiyatının modernleşme ve çözülme yıllarına denk geldiği hâlde, gençliği ve olgunluğu yeni akım ve edebî heyetlerin tesis edildiği bir devirde geçmesine rağmen Alus'u bunların içerisinde göremeyiz. Alus, hayatının son yıllarında Taksim'de bir apartman dairesinde yaşadı. Geçirdiği kısa süreli bir hastalık neticesinde 20 Mayıs 1952'de vefat etti. Ölüm sebebi olarak kalp krizi teşhisi konmuştur. Cenaze namazı 30 kişiden daha az bir cemaat tarafından Beyazıt'ta kılındı. Silivrikapı Mezarlığı'nda babası Ferik Ahmed Muhtar Paşa'nın yanına defnedildi.

Ardında kitaplaşmış ya da tefrikada kalmış onlarca roman, hikâye, piyes ve eski İstanbul'u anlatan binlerce yazı bıraktı.

Yakup Öztürk: 1985'te Üsküdar'da doğdu. İstanbul'da Türk Dili ve Edebiyatı ile Felsefe alanında lisansını tamamladı. Farklı gazete ve dergilerde muhabirlik yaptı, yayınevlerinde çalıştı. Sermet Muhtar Alus'un Eserlerinde İstanbul başlıklı teziyle doktor unvanı aldı. 2013'te Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde araştırma görevlisi oldu. Hâlen aynı bölümde öğretim üyesidir. *Memleket Mektep Meclis Arasında Bir Hayat Faruk Nafiz Çamlıbel* (2017), *Bozoklu Osman Şakir'in Musavver İran Sefâretnâmesi ve Fatih'ten 1914 Kuşâğı'na Türk Resim Sanatı* (2018), *Türkçeye Adanmış Bir Ömür Nihad Sâmî Banarlı* (2022), *Muhaliif, Bürokrat, Şair Ziya Paşa* (2023) telif eserleridir. Ebuzziya Tevfik'in *Yeni Osmanlılar Tarihi*'ni (2019) hazırladı.

İÇİNDEKİLER

HAZIRLAYANIN NOTU	11
“Her Kadının Seviyecek Hâli Vardır, Yeter Ki...”	13
“Senede 15 Kat Elbise, 20 Potin, 80 Kravat Alırdık!”	17
“Hemfikir Bir Hayat Arkadaşı En Büyük Saadettir”	22
“Kadınlar Boyanmakla Güzelliklerini Bozuyorlar, Sevilmez Hâl Alıyorlar”	25
25 Yaşında Olsam Şimdikinden Fazla Koşarım”	30
“Erkek, Erkek Olmalı... Vurduğu Vurduk, Kırdığı...”	34
“Jimnastik Muallimi Faik Bey “Deli” Lakabını Nasıl Almış?”	38
“Locada Yelpazeyi Sıkça Sallamak “Çok Seviyorum” Demektir!”	43
“İlkbaharı Sevmem, Ruhumla Tev’em Olan Son Baharı Meftunuyum...”	48
“On İnkılar Zamanın En İleri Gelen Kabadayıları İdi, Astıkları Astık”	52
“Cuma Tatil, Pazar Hak Getire, Çarşamba Günleri Meclis-i Hâs Günüdür Gidilmez” ..	57
“Pehlivanı Gafil Avladım ve Kazkanadı Oyunu ile Derhâl Yendim!”	61
“Apartman Müziği Ciheti Karı Koca Kavgalarını Aşağıdan Dinlemek!”	65
“Tekrar 25 Yaşında Olmak mı? Katiyen İstemem...”	69
“Alman Bıyıkları Ne Hoştu, Onlar Erkeğin Şöhreti İdi”	72
“Bana Erkek Bahsi Etmeyin, Bence Erkeklerin Hepsi Hercai, Hepsi Vefasız”	75
“Ördek Avındaki Keyfi ve Zevki Bilseniz, Ne Tatlıdır. Balık Avına Gelince...”	79
“Kışın Apartman Daha İyidir, Yazın da Ev...”	82
“Doktor Bir İnsanın Kalbini, Ruhunu Herkesten Ziyade Anlar”	85
“Şemsiye ile Bastonla, Gözle Parolalar Vardı, Bunlarla Anlaşıldı...”	89
“Başlıca Merakım Artistlik, Dram Artistliği İdi...”	94
“Fikrimi Değiştirdim, Her Kadın Boya Kullanmalıdır”	96
“Kağıthane Üzerine Seyir Yeri Var mıydı? Araba ile Zevki Başka, Kayıkla Başka” ...	99
“Şehzade Camii, Ramazan’da Hanımların Mesire Yeri Gibi İdi”	102
“Hayatımda Hiç Roman Okumadım, Hayalperverleri Katiyen Sevmem”	107
“Eskiden Mahalle Halkı Birbirlerini Tanırlar ve Severlerdi, Bugün ise...”	112
“O Vakitler Melodram Modası Vardı, Xavier de Montépın Revaçta İdi...”	117

HAZIRLAYANIN NOTU

Akşam gazetesi, Sermet Muhtar Alus'un yazılarını yayımladığı, romanlarını tefrika ettiği mecraların başında gelir. Düzenli yazmaya başladığı 1931 yılından ölümüne kadar hemen her gün *Akşam* gazetesinde imzasına rastlanır. Bu faaliyetlerinden biri de 3 Mart 1932-26 Nisan 1932 tarihleri arasında yayımlanan "Eski Defterdekiler" başlıklı küçük tefrikadır. Burada, kaybolan mülakat yazarlığının önemli numunelerinden biri olarak Alus'un Osmanlı-Türk İstanbul'unun son asrını görmüş, Cumhuriyet senelerine uzanmış eski kuşaktan kalburüstü kişilere ziyaretleri sırasındaki intibalarını dinler, hazır sorularına aldığı cevapları okuruz. Alus bibliyografyası içerisinde bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla bir tefrika bütünlüğü içerisinde buna benzer bir faaliyet daha yoktur.

Sermet Muhtar Alus, çeşitli yazılarına dağılan ifadelerine bakılırsa II. Meşrutiyet senelerine tesadüf eden ilk gençlik yıllarından bu yana defterler tutmuş bir muharrirdir. Bu defterlerin uzun yıllar sonra gazete yazılarına dönüştüğünü biliyoruz. "Eski Defterdekiler" tefrikası da bunlardan biridir. Alus burada tanınırlık ya da makam-mevki ayrımı yapmadan çeşitli tabakalardan kimselerle görüşmüş ya da o kişilerin yakın akrabalarını ziyaret ederek onlardan dinlediklerini gazetede köşesine taşımıştır. Bir devrin yaygın gazetecilik faaliyetlerinden biri olan mülakat yazarlığını burada sergilemiştir. Ziyaret edeceği kişi ile olan hukukunu, varsa hatıralarını, o kişinin eski cemiyet içerisindeki mevkiini ve şimdi nerede nasıl bir hayat tercih ettiğini, mülakatın gerçekleşeceği muhit ya da binanın tasviri ile beraber aktarır. Daha sonra muhataplarına kısacık cevapları olan sabit sorular sorar. Eğlenmek için eski İstanbul'da hangi semtleri neden tercih etmişlerdir? Mesire yerlerinin birbirinden ayrılan tarafları nelerdir? İkamet etmek için hangi semti tercih ederiniz? Apartmanda oturmak mı müstakil evde yaşamak mı sizin

“Senede 15 Kat Elbise, 20 Potin, 80 Kravat Alırdık!”¹¹

“Bir Brik Arabam Vardı, Bütün Masrafı Ayda 120 Kuruşun İçinde İdi...”

Hikmet Bey (şair Nazım Hikmet Bey’in pederi) beni, Süreyya Sine-ması’nın¹² antresinde, büyük bir nezaket ve samimiyetle karşıladı; büfenin yanındaki kapıdan sol köşedeki küçük odaya götürdü.

Burası vapur kamarası kadar bir yer, fakat ne hoş, kutu gibi, fe-rah, aydınlık.

Meğerse Hikmet Bey ne kadar meşgulumuş. Başını kaşıyacak vak-ti yok. Boyuna telefonla aranıyor. Odaya girip çıkmanın ardı arası bit-miyor. Ya bir misafir geliyor yahut bilet gişesindeki hanım bir şeyler verip çıkıyor veyahut bir başkası, kulağına bazı sözler fısıldıyor.

O, başta olup idare etmese, onun faaliyeti olmasa bu işin kolay kolay dönmeyeceğine kanaat getirdim.

Âdeta tetik üstünde bulunmasına, muttasıl işgal edilmesine rağ-men silsile-i kelâmı bozmayarak, ne tatlı tatlı anlattı:

1- O zamanlar, Fenerbahçe, Çiftelahavuzlar, *aristocratie*’nin me-vid-i mülakatı¹³ gibiydi. Rağbet esbabından biri, bütün vükela, ri-cal, erbâb-ı servet, yaz mevsiminde bu taraflara, yani Erenköy, Göz-tepe, Feneryolu semtine gelirler.

Fenerbahçe’de 500, 600 arabanın sıralandığı daima vaki olurdu. Bugün 500 otomobili bir yere toplayabilir misiniz? Şimdi, Fener’de 25 araba bulamazsınız. Burası eskiye nispetle ölmüştür.

O devirde, *équipage*’ler moda idi. O zamanın, insanı merak ve tecessüse sevk eden bir *caché*’si¹⁴ mevcuttu:

Arabacının yanında, bir harem ağası veya ispir¹⁵ bulunan kupa arabaları. Benim de kendi kullandığım bir brik¹⁶ arabam vardı. Se-

¹¹ *Akşam*, 5 Mart 1932

¹² Bugün opera binasıdır. Kadıköy Bahariye Caddesi’nde 1924 yılında Süreyya İlmen (Paşa) tarafından yaptırıldı. Uzun yıllar sinema olarak kullanıldı. 2007’de sadece Süreyya Operası adıyla kapılarını yeniden açtı.

¹³ Mevid-i mülakat: Buluşmak, görüşmek için sözleşilen, kararlaştırılan yer, buluşma yeri.

¹⁴ Gizli.

¹⁵ At veya araba uşağı.

¹⁶ Ön kısmında sürücünün oturacağı yüksek bir yeri, yanlarda ise karşılıklı iki sıra şeklinde oturma yerleri bulunan, dört tekerlekli yaylı at arabası.

yise 50 kuruş maaş verirdim; 60 kuruş da hayvan verdi. At, araba ayda 120'nin içinde... 40, 50 lira arasında en güzel Macar atları alı-
nabilirdi.

Dediğim havaliye rağbetin ikinci sebebi de maişetin ve ev kirası-
nın da ucuzluğu idi.

Bostancı'da 9 odalı, koca bahçeli bir evde 150 kuruşa oturur-
dum. Maaşım 25 lira idi. Söylediğim veçhile, köşküme, atım, arabam,
seyisim hatta çocuğumun mürebbiyesi bile vardı.

Kışın, Beyoğlu'nda Tokatlıyan alamoddu.¹⁷ Bazı günler burada
oturacak yer bulunmazdı.

Hikmet Bey

“Yani”, “Löbon” ve müteaddit
pastaneler de rağbette idi.

Bir de Konkordiya Tiyatrosu
Karnaval mevsiminde, Odeon'daki¹⁸
Balmaske *bal masqué*'ler¹⁹ hıncahınç-
tı.

2- Ben, semt itibarıyla, daima İs-
tanbul'un Asya tarafını tercih etmi-
şimdir. Beyoğlu'nun kozmopolit ha-
yatından, levanten halkından, Frenk
imtiyazlarından nefretle kaçardım.
Bu tarafı ailemin yeri telakki eder-
dim. Fakat bugün Beyoğlu benimdir.
Cumhuriyet'in verdiği en büyük ni-
metlerden biri memlekete sahip olu-
şumdur.

¹⁷ *À la mode*: Modaya uygun, moda.

¹⁸ Odeon, 1871'de Elhamra adıyla sirk olarak açıldı. Burada Fransız Tiyatrosu'nun
yönetmeni Manasse bir tiyatro yaptırmak istedi, ancak gerekli parayı da
toplamasına karşın tiyatroyu yaptıramadı. 1874'te buraya mimar Barborini
iki kat balkonu olan bir tiyatro yaptı. Açıldığının ertesi günü Güllü Agop'un
Osmanlı Tiyatrosu burada “Giroflé-Girofla” operetini oynadı. 1877'de Varyete
Tiyatrosu'nun hem adı hem biçimi değişti. Adı Eldorado oldu, yer katındaki
localar kaldırıldı 1897'de adı gene değişti, ilk tasarlandığı gibi Verdi Tiyatrosu
oldu. 1884'te Verdi Tiyatrosu yeniden donatıldı. Bundan sonra Odeon Tiyatrosu
adını aldı, bu ad ile anıldı.

¹⁹ Maskeli balo.

“Hemfikir Bir Hayat Arkadaşı En Büyük Saadettir”³⁵

**“İnsanlar Sinnen İlerledikçe Ruhen Gençleşirler,
Arzuları Artar”**

İffet Hanım, tahsilini Suriye’deki Amerikan kolejlerinden birinde yapmış. İngilizceyi, Fransızca’yı mükemmel surette biliyor.

Türkçeyi de çok dürüst ve fasih konuşuyor. Gözlerinde öyle bir zekâ taşıyor ki...

Şimdi tıp fakültesinin nisâiye koğuşlarından³⁶ birinde staj görmekte imiş. Ebeliğe çalışıyormuş; bu sene ikmal etmek üzere bulunuyormuş. Hocalarının göz bebeği olduğunu herkes söylüyor. Gelişigüzellere değil, canını dişine takmış didiniyor ve bu şekilde çalışmaktan zevk duyuyor.

Cevaplarını ne kolay kolay söyledi, bir bilseniz...

1- Bir zamanlar münzevi kırlardan, yalnızlıkta hoşlanırdım. Dağdağalı hayattan kaçardım. Bunlar öyle bir şeydir ki ruhî ihtiyaç nereye çekerse insanı oraya götürür. Mesela hüznü zamanda, kırlarda, deniz kenarlarında, sessizlik ne kadar hoştur. Herhâlde herkesten nefret ettiği zamanlardır ki insan böyle inzivayı sever. Neşeli zamanda ise bittabi ahenkli bir meclis, saz ve söz ruhu şad eder.

En sevdiğim yerlerden birisi Kuzguncuk’ta Frenktepesi’dir. Boğaz kâmil³⁷ ayaklarınızın altındadır. Hakiki bir levha; ressamın rötuşuna hiç ihtiyaç yok.

Erenköy tarafına gittiğim zamanlar ise, eski servetler sayesinde yetiştirilmiş o çamlıklar, koruluklar; sanki, içlerindeki neşeyi kimseye göstermemek için, yüksek duvarlar içine alınmış köşkler, bahçeler...

Büyükada’nın uzun yollarını tırmanarak çıktığımız Hiristos Tepesi de ne şairane bir yerdir.

Şimdi en ziyade nereden hoşlandığımı düşünüyorum. Kışın sıcak, geniş bir salonda radyo dinlemek hoşuma gidiyor.

2- Bugün evimin Moda’da olmasını arzu ederdim.

³⁵ Akşam, 6 Mart 1932.

³⁶ Hastanelerde kadın hastalıkları bölümü.

³⁷ Tam olarak, tamamen.

**“Kadınlar Boyanmakla Güzelliklerini Bozuyorlar,
Sevilmez Hâl Alıyorlar”⁴⁴**

**“Elmaslı Yelpazelerini Ağızlarına Kadar Kaldırıp İltifatlar
Bezleden Saraylı Hanımlar...”**

Mütekait Miralay Hasan Hüsnü Bey, İstanbul’un eski mesire ve eğlence yerlerinde sık sık tesadüf edilen simalardan idi. Sorduğum suallere şu cevapları verdi:

— O zamanları görenlerin malumudur ki İstanbul’umuzun zevk ve eğlence yerleri: İlkbahar, yaz, sonbahar, kış gibi mevsime göre, bir de Ramazan’a mahsus olmak başka başka idi.

İlkbahar ve yaz mesireleri: Kâğıthane, Çırpıcı, Veliefendi, Edirnekapısı harici, Florya, Bağlarbaşı, Çamlıca, Boğaziçi, Langa bos-tanları.

Kışın: Direklerarası, Divanyolu, Beyoğlu tarafları. Ramazan’da: Direklerarası ve Divanyolu ile Aksaray’da, Yeşiltulumba’daki kahvehaneler. Kâğıthane, mevkice münhat olduğundan zevkimi okşamaz, Çırpıcı ve Veliefendi cihetleri, açıklığı itibarıyla daha hoşuma giderdi.

Ramiz ve Davutpaşa civarındaki bağlar ve bahçeler, mevsimine göre hoşça vakit geçirilecek yerlerdi. Oralara yemeklerle gidilir yahut orada kır yemekleri yapılırdı. Mehtaplarda geç vakitlere kadar oturulur, gruplar teşkil eden erbâb-ı zevk, taraf taraf gazeller, maniler ve şarkılarla etrafı neşelere gark ederlerdi.

Yenibahçe çayırında tuluat kumpanyaları tarafından kurulan sa-laşlar, o taraf ahalisinin tiyatro namı verdikleri yerlerdi.

Hidirellez günlerinde bu saydığım yerler insanlarla dolar; sarı, kırmızı basma şalvarlarla dolaşan Kıptî⁴⁵ kadınlarının raksları görülür, o seneye mahsus besteledikleri şarkıları işitilirdi.

Otuz beş, kırk sene evvel bu seyrangâhlarda gençlerin, çocukların ağzında dolaşan türkülerden hatırimda kalanlar şunlardır:

“Ah ne baygın bakışın var, a beyaz şemsiyeli”, “Pek harap oldum ki sevdim ben seni”, “Asım molla”, “Üsküdar’dan gelirken bir mendil buldum”. Hidirellezlerde, Haydarpasa çayırında, halkın akşam-

⁴⁴ Akşam, 8 Mart 1932.

⁴⁵ Çingene.

“25 Yaşında Olsam Şimdikinden Fazla Koşarım”⁶⁷

**“Tenha Yerlerde, Dağlarda Gezmeyi Severim,
Bir de Deniz Keyiflerini...”**

Kınacıyan Hanı’nın en üst katı. Burası, her tarafı camlı, apaydınlık, cihannüma gibi bir yer. Ne kadar dam, baca varsa hep ayağımın altında.

Sağdan şakır şukur ses geliyor. Farhi Efendi’nin daktilosu pür-hareket. Bundan anlaşıyor ki büro hummalı bir faaliyette demek.

Yazıhanesinin başında, patronun, İzak Farhi Efendi’nin de yüzü gülüyor.

Bu küçük oda sıhhi müze gibi bir yer. Duvarlarda birçok resim. Birinde, koca kafalı, sıkı sıkıya, cırtlıplak kız çocuklar; sardalya kutularında, balıkların dizilmesi gibi, bir baş, bir ayak, yan yana sıralanmışlar. Ötekinde, ayakta erkek çocuklar... Üzerlerine projektör gibi bir ziya aksediyor. Ultraviyole şua ile tedavi imiş.

Köşede, iki sene evvel, genç yaşında vefat eden küçük kızının fotoğrafı. Farhi Efendi’nin üç kızı Türk ismini taşırlar.

İzak Farhi Efendi

Farhi Efendi, dudaklarının bir kenarında gedikli sigarası, önünde bir leğen, otomobil kapısına sıkıştırdığı parmaklarını banyo ederken anlatmaya başladı:

1- En ziyade تنها yerlerde, dağlarda gezmeyi severdim. Bir de denizde sandal keyiflerini. Gene تنها yerlerde ha; Kuşdili’nde, Boğaziçi’nde falan değil.

Babamla atlara biner, Çamlıca’ya koşardık. Mahmut Şevket Paşa’yı, Üsküdar’da evinden alırdık. Sonra zaptiye nazırı olan, Sami Paşa da Üsküdar’da otururdu; onu da alırdık. Kısıklı’dan korkarak geçerdik. Çünkü